

Nr 93

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående forskarutbildning och forskarkarriär m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till statsutskottet.

(2:a avd.)

Propositionen

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkterna E 30, E 42 och E 43) beräknat medel för de ändamål som avses med nedanstående anslag, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 31 under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 7 mars 1969 föreslagit riksdagen att, såvitt nu är i fråga, dels godkänna de riktlinjer för forskarutbildning och forskarkarriär m. m. som förordats i statsrådsprotokollet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grupplivförsäkring för innehavare av doktorandstipendium, dels för budgetåret 1969/70 under åttonde huvudtiteln anvisa till Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m. ett förslagsanslag av 3 878 000 kr., till Särskilda åtgärder för forskarutbildning ett anslag av 3 400 000 kr. och till Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier ett reservationsanslag av 10 212 000 kr.

Propositionen nr 31 innehåller även förslag till förordning om ändring i studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401) och förslag om anvisande under nionde huvudtiteln av anslag till Vissa kostnader för doktorandstipendier vid jordbrukets högskolor. Propositionen har i vad avser ändringen i studiemedelsförordningen hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet och i vad avser anslag under nionde huvudtiteln hänvisats till jordbruksutskottet.

Propositionen bygger på 1963 års forskarutrednings huvudbetänkande (SOU 1966: 67—68) och behandlar tre huvudfrågor nämligen forskarutbildningen, studiefinansieringen och forskarkarriären.

Reformeringen av *forskarutbildningen* innebär att nuvarande licentiatexamen och doktorsgrad förs samman till en vetenskaplig examen, doktorsexamen. Studierna för denna examen skall läggas upp så att den effektiva studietiden kan begränsas till fyra år. En genomtänkt, systematiskt planerad utbildningsgång skall läggas upp för i princip varje enskild doktorand. I den nya forskarutbildningen avses inslaget av metodisk undervisning och handledning öka väsentligt.

Det nya utbildningssystemet föreslås träda i funktion den 1 juli 1969. Med hänsyn till det omfattande planeringsarbetet föreslås övergången ske successivt under en tvåårsperiod. Avsikten är vidare att de som börjat licentiatstudier skall antingen gå över till det nya utbildningssystemet eller avlägga licentiatexamen före den 1 juli 1971. Motsvarande kommer i princip att gälla fram till den 1 juli 1974 för den som nu arbetar på avhandling för doktorsgrad.

Studiefinansieringen föreslås bli löst enligt samma huvudlinjer som f. n., dvs. genom särskilda stipendier samt tjänster som assistent och amanuens. I fråga om stipendierna föreslås en väsentlig kvalitativ förstärkning. Sålunda avses stipendiaterna få kontantbidrag av sammanlagt 12 500 kr. per år. Av detta belopp utgör 1 750 kr. studiebidrag inom ramen för det oavkortade studiemedelsbelopp, vilket ifrågavarande doktorander avses få rätt att erhålla. Därutöver föreslås att innehavare av det nya doktorandstipendiet skall erhålla efterlevandeskydd genom anslutning till statens grupplivförsäkring. Antalet stipendier avses öka successivt. För budgetåret 1969/70 beräknas medel för 50 nya stipendier.

Beträffande *forskarkarriären* föreslås — mot bakgrund av den starka kritik som riktats mot utredningens förslag till ett i princip nytt karriärsystem — endast vissa justeringar av nuvarande ordning. En betydande utbyggnad av antalet tjänster som forskarassistent och docent föreslås komma till stånd under de närmaste åren. Vidare föreslås — i syfte att docenternas anställningsförhållanden skall förbättras — att förlängt förordnande som docent skall kunna medges utöver nuvarande maximum av sex à sju år. Nuvarande tjänster som forskardocent föreslås bli successivt avvecklade genom att tjänsterna den 1 juli 1969 omvandlas till personliga, icke tidsbegränsade tjänster för nuvarande innehavare. Enligt propositionen skall nuvarande tjänster som laborator (motsvarande) från den 1 juli 1969 benämnas biträdande professor. Innehavare av forskardocentur avses få möjlighet att gå över och få personlig tjänst som biträdande professor.

De i propositionen framlagda förslagen utgör ett principprogram för en successivt genomförd reform. Redan för den första etappen i reformarbetet — dvs. budgetåret 1969/70 — föreslås en väsentlig ökning av resurserna. Bl. a. möjliggörs inrättande av ett 100-tal nya forskartjänster inom universitetsorganisationen nästa budgetår. Medelsbehovet för budgetåret 1969/70 kommer till följd av de i propositionen framförda förslagen att öka med sammanlagt ca 8,7 milj. kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 985 av herr Blomquist och II: 1136 av herr Nordstrandh vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att ökad anställningstrygghet för docenter åstadkommes på sätt som anges i motionerna samt att docenter av typen klinisk lärare benämnas biträdande professorer,

dels de likalydande motionerna I: 986 av herr Gösta Jacobsson m. fl. och II: 1133 av fröken Ljungberg och herr Oskarson vari hemställda att riksdagen måtte med godkännande av propositionen i övrigt

1. giva till känna att samtliga forskardocenttjänster och de docenttjänster, som kan komma att anges av universitetskanslersämbetet i det detaljförslag som Kungl. Maj:t bör uppdraga åt ämbetet att framlägga, skall omvandlas till ordinarie fasta tjänster i form av biträdande professorer,

2. bevilja ett reservationsanslag om tre milj. kr. för budgetåret 1969/70 för täckande av de ökade kostnader som kan bli följden av det under punkt 1 angivna tillkännagivandet samt

3. besluta att förordnande som docent skall meddelas på sex år och kunna förlängas med sex år i sänder,

dels de likalydande motionerna I: 987 av herrar Thorsten Larsson och Nils Nilsson och II: 1134 av herr Mattsson m. fl. vari hemställda att riksdagen måtte vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 31 i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. uttala att fyra år må eftersträvas som normalstudietid för avläggande av doktorsexamen men att viss avvikelse från nämnda studietid må tillåtas på i motionerna angivna grunder,

2. tillkännage vad som i motionerna anförts beträffande doktorandens frihet att själv välja avhandlingsämne och forskningsmetoder,

3. anhålla om utredning av frågan om utformandet av en forskarkarriär som är anpassad till den nya forskarutbildningen och som medger ett bibehållande av forskningsvolymen i minst nuvarande omfattning på i motionerna anförda grunder,

4. uttala att laboratorer i fortsättningen benämnas professorer,

dels de likalydande motionerna I: 988 av herr Lidgard och II: 1138 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att forskarasistenttjänster skall inrättas vid alla fakulteter, som önskar sådana,

dels de likalydande motionerna I: 989 av herr Lidgard och II: 1135 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att även universitetslektorerna tas i anspråk för handledning inom den nya forskarutbildningen,

dels de likalydande motionerna I: 990 av herr Virgin m. fl. och II: 1131 av herr Holmberg m. fl. vari hemställda att riksdagen måtte

1. besluta att studietiden fram till doktorsexamen bör kunna varieras i enlighet med vad i motionerna anförts, att doktorandstipendier bör utgå under den tid som ansvarigt lokalt organ anser erforderlig för doktorsexamen samt att en i princip obligatorisk licentiatexamen införes efter cirka två års studier med dispensmöjligheter för doktorander som direkt siktar på doktorsexamen,

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam översyn av forskarkarriären, om en översyn av professorernas uppgifter inom utbildning och forskning samt arbetsförhållanden och om förslag om ökade resurser till forskarut-

bildning och forskarhandledning efter skyndsam analys, genomförd av berörda myndigheter, om det reella resursbehovet,

dels de likalydande motionerna I: 991 av herr Wirtén m. fl. och II: 1132 av herr Källstad m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte

A. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag beträffande det fortsatta reformarbetet i fråga om bl. a. möjligheterna att öka flexibiliteten i forskarutbildningen, metoderna för urvalet av de studerande som skall släppas fram till forskarutbildning, behovet och konstruktionen av en mellanexamen, möjligheterna att i ökad utsträckning avlasta forskarna genom biträde av kvalificerad personal samt planering för en successiv ökning av resurserna för handledning,

B. uttala

1. att en fortsatt successiv ökning av resurserna för handledning inom forskarutbildningen är ofrånkomlig,

2. att vid undervisningen utrymme bör beredas även för den som vill bedriva studier utan att vara antagen som doktorand,

3. att möjlighet bör finnas för innehavare av assistent- eller amanuensstjänst till en i vissa fall mer än ettårig förlängning av den eljest fyraåriga utbildningen,

4. att doktorandstipendium bör kunna utgå under hela den tid som beräknas åtgå för erhållande av doktorexamen,

5. att under en övergångstid äldre nästan färdiga licentiander och doktorander inte bör tvingas gå över till det nya systemet,

6. att möjligheterna att inrätta särskilda forskarprofessorer i ökad utsträckning bör utnyttjas,

C. 1. till Särskilda åtgärder för forskarutbildning för budgetåret 1969/70 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 000 000 kr. förhöjt anslag av 4 400 000 kr.,

2. till Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m. för budgetåret 1969/70 under åttonde huvudtiteln anvisa erforderliga medel för 70 nya extra ordinarie forskarassistenttjänster,

dels motionen II: 1137 av herr Nordstrandh vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att tidsåtgången för avläggande av den nya doktorexamen icke ovillkorligen skall begränsas till fyra år utan — under alla förhållanden tills erfarenhet vunnits av ett hårt bundet systems verkningar — med generell flexibilitet kunna utmätas från fall till fall,

dels motionen II: 1139 av fru Ryding och herr Hermansson vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 31 i princip uttalar sig för att nuvarande licentiatexamen och doktorsgrad ersätts med en doktorexamen med starkt begränsad utbildningstid, varvid dock reformens ikraftträdande uppskjuts så att institutionerna och de yngre forskarna själva kan medverka i utformningen av förslag till studieplaner, varigenom flexibilitet i studietiden medges,

att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att utforma ett förslag till studiefinansiering som motsvarar i motionen ställda krav, samt

att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att på grundval av diskussion med och

synpunkter från de direkt berörda vid universiteten återkomma med konkreta förslag rörande resursfördelningen till forskarutbildningen, varvid forskarutredningens förslag om en fast relation mellan doktorander och handledare i princip bör accepteras.

Utskottet

I de delar av propositionen nr 31 som hänvisats till statsutskottet föreslås godkännande av vissa av föredragande statsrådet angivna riktlinjer för forskarutbildning och forskarkarriär m. m. samt därjämte anvisande av vissa anslag under riksstatens åttonde huvudtitel. Propositionen åsyftar principbeslut till grund för fortsatt planeringsarbete och för utformningen av närmare bestämmelser samt beslut om resurser för en första etapp av reformen. Det framhålls att takten i det fortsatta reformarbetet får prövas i det årliga budgetarbetet.

Bakgrunden till förslagen i propositionen är dels den starka ökning av antalet licentiander och doktorander som ägt rum under senare år, dels den ökning som också ägt rum av efterfrågan på personal med kvalificerad universitets- och högskoleutbildning inom olika områden av samhällslivet. Förslagen går i fråga om forskarutbildningen ut på en effektivisering och förkortning. Vad gäller studietidens längd förutsattes att den nya doktorexamen som föreslås ersätta nuvarande licentiatexamen och doktorsgrad normalt skall kunna avläggas fyra år efter att vederbörande examinand påbörjat sin forskarutbildning, under förutsättning att studierna bedrivits på heltid och att utbildningen börjat vid en lämpligt avpassad kunskapsnivå.

Mot bakgrund av de särskilda förhållandena i bl. a. de medicinskt kliniska ämnena uttalas det i propositionen att den sammanlagda studietiden från forskarutbildningens start till examen i sådana ämnen bör få omfatta mer än fyra år. Det förutsattes dock att studierna i dessa fall skall läggas upp så, att den effektiva forskarutbildningstiden blir ungefär fyra år. Det betonas vidare i propositionen att det även eljest, men endast i undantagsfall, kan finnas skäl för att studietiden får bli mer än fyra år.

Propositionens uttalanden om en fyraårig studietid har föranlett uttalanden och yrkanden i flera motioner. I motionerna I: 990 och II: 1131 uttalas sålunda att fyra år kan vara ett lämpligt riktmärke men att man måste räkna med behov också av längre tid. Variationer i utbildningstiden måste tolereras och motionärerna yrkar att riksdagen beslutar i enlighet med denna uppfattning. Samma åsikter hävdas i motionerna I: 987 och II: 1134. Som normalstudietid må fyra år eftersträvas men en viss flexibilitet bör vara möjlig — framhåller motionärerna — bl. a. med hänsyn till avhandlingsämnenas art och de enskilda forskarnas personliga läggning. Även i motionerna I: 991 och II: 1132 finns ett uttalande om att en starkare flexibilitet i fråga om forskarutbildningens längd bör eftersträvas. Detta bör enligt motionärerna beaktas i en i motionerna begärd utredning om det fort-

satta reformarbetet. I motionen II: 1137 slutligen påpekas att vi i vårt utbildningsväsende saknar all erfarenhet av hur en hårt tidsbunden utbildning av forskare verkar i praktiken. Motionären betonar också att man inte inom den närmast överskådliga tiden får tillräckliga resurser i kvantitativt och kvalitativt hänseende för den utbildning av de blivande forskarna, som är en förutsättning för förkortningen av utbildningstiden. Även detta talar för att avvikelser måste få förekomma. Motionären hemställer att riksdagen uttalar att utbildningstiden inte ovillkorligen skall begränsas till fyra år utan — under alla förhållanden tills erfarenhet vunnits av ett hårt bundet systems verkningar — med generell flexibilitet kunna utmätas från fall till fall.

Utskottet vill för egen del först uttala sin anslutning till vissa grundläggande synpunkter på forskarutbildningen nämligen att målet skall vara en doktorsexamen av den art departementschefen angivit och att detta mål under de i propositionen angivna förutsättningarna normalt skall kunna nås genom fyra års utbildning efter en grundutbildning av viss omfattning. När det så gäller att bedöma i vilken utsträckning längre studietider skall accepteras, vill utskottet framhålla, att den formulering utskottet här använt ansluter till propositionens ord att »tiden från forskarutbildningens start till examen normalt bör vara fyra år», vilket uttalande efter själva ordalydelsen måste förstås så att såväl kortare som längre studietider förutsättes kunna förekomma. En något annorlunda formulering förekommer också i propositionen, nämligen att en längre studietid än fyra år »inte bör accepteras annat än i undantagsfall». Detta bör enligt utskottets mening uppfattas som en precisering av den ståndpunkt utskottet här anslutit sig till och förstås så att längre tidsöverdrag bör bli mycket ovanliga.

Även med den nu angivna uppfattningen av fyraårsregeln måste det givetvis uppkomma gränsfall då ställning måste tas till huruvida en doktorand skall ha rätt att under ytterligare tid ta utbildningsresurser i anspråk. Här kan enligt utskottets mening några fixa regler inte anges men uppenbart är, att stor återhållsamhet måste iakttagas, inte minst därför att varje medgivande till förlängning som lämnas den ene studeranden innebär en minskning av de resurser som står till förfogande för andra. Utskottet vill understryka att fyra års studier måste vara en riktpunkt redan från början när doktorandens utbildningsgång planeras och därefter under handledningen i studierna och att det vid avgörandet av om tiden är förbrukad måste ställas bestämda krav på vad man förenklat kan kalla »giltiga skäl» till tidsöverdrag utöver vad som ligger inom »normalt fyra år».

Med det nu anförda har utskottet anslutit sig till propositionens ståndpunkt angående utbildningstidens längd. Utskottet avstyrker därför de i motionerna I: 987 och II: 1134 samt I: 990 och II: 1131 framställda yrkandena om större flexibilitet. Likaså avstyrker utskottet motionen II: 1137 samt yrkandet i motionerna I: 991 och II: 1132 om utredning och förslag om möjligheterna att öka flexibiliteten i forskarutbildningen.

I motionerna I: 991 och II: 1132 har hemställts bl. a. om ett uttalande av riksdagen om att möjlighet bör finnas för innehavare av assistent- och amanuéstjänst

till en i vissa fall mer än ettårig förlängning av den eljest fyraåriga utbildningen. Yrkandet är föranlett av ett uttalande i propositionen om att det bör bli möjligt att begränsa studietidsförlängningen för dessa kategorier till ett år. Enligt utskottets mening bör den regel som därmed angivits bedömas på motsvarande sätt som den nyss behandlade fyraårsregeln. I tillämpningen bör alltså en viss flexibilitet medges. Utskottet kan däremot inte tillstyrka den uppmjukning som torde vara avsedd i de båda motionerna, vilka därför avstyrkes i denna del.

Departementschefen har förklarat sig inte vara beredd att nu förorda att en mellanexamen förs in som ett reguljärt, om än frivilligt led i forskarutbildningen. Han har ansett att behovet av en dylik examen får bedömas mot bakgrund av möjligheterna att precisera avnämningstresset men samtidigt pekat på att behov av en särskild yrkesinriktad examen efter grundexamen kan föreligga på det tekniska området och att en liknande lösning kan vara motiverad vid t. ex. psykologutbildningen. Det är vidare enligt departementschefens mening inte givet att en särskild examen måste införas, eftersom motsvarande syfte kan nås genom meddelande av bevis om genomgången utbildning.

I motionerna I: 990 och II: 1131 hävdas att behovet av en mellanexamen redan är klart dokumenterat på arbetsmarknaden och med säkerhet kommer att växa i framtiden. Motionärerna yrkar därför att en i princip obligatorisk licentiatexamen införes efter cirka två års studier med dispensmöjlighet för doktorander som direkt siktar på doktorsexamen. Av motiveringen till yrkandet framgår att detta inte gäller de medicinska fakulteterna.

Frågan om en mellanexamen tas även upp i motionerna I: 991 och II: 1132 i vilka — som framgått i det föregående — påyrkas en utredning om det fortsatta reformarbetet. Denna utredning bör enligt motionärerna omfatta även behovet och konstruktionen av en mellanexamen och som skäl pekas bl. a. på att en dylik examen kan bli av betydelse för dem som söker en fortsatt utbildning några år efter grundexamen. Det finns enligt motionärerna många som önskar en kvalificerad utbildning ovanför grundexamen utan att därför eftersträva forskarutbildning.

Utskottet finner inte någon principiell meningsskiljaktighet föreligga i fråga om mellanexamen. Departementschefens uttalanden anger att de fortsatta överväganden i frågan, som förutsättes, inom ett eller kanske flera områden kan leda till beslut om en utbildningsgång som utmynnar i en särskild yrkesinriktad examen efter grundexamen. Skillnaden mellan denna ståndpunkt och motionerna I: 991 och II: 1132 synes egentligen endast vara, att motionärerna önskar frågan utredd i en parlamentariskt sammansatt kommitté, vilket knappast torde vara åsyftat i propositionen. Motionärernas motivering synes nämligen inte innebära något som strider mot vad som anförts i propositionen. Utskottet, som konstaterar att de fortsatta överväganden som departementschefen avser mera allmänt uttryckt kan sägas gälla en del av den ständigt aktuella frågan om utbildningsväsendets anpassning efter samhällets behov, anser sig visserligen med hänsyn till vad departementschefen anfört inte ha anledning tillstyrka ifrågakvarande utrednings-

yrkande men vill framhålla att nämnda överväganden bör komma till stånd snarast. Vad så gäller yrkandet i motionerna I: 990 och II: 1131 om en licentiatexamen avstyrker utskottet detta.

I fråga om urvalet av studerande till doktorandutbildningen har departementschefen uttalat, att detta bör ske på institutionsnivå och att den närmare utformningen av urvalsförfarandet bör prövas mot bakgrund av bl. a. resultaten av pågående försöksverksamhet med nya former av samverkan mellan lärare och studerande inom ramen för den s. k. universitetsdemokratien. Universitetskanslersämbetet förutsättes få i uppdrag att meddela bestämmelser. I motionerna I: 991 och II: 1132 beklagas, att urvalsförfarandet inte tagits upp till närmare diskussion i propositionen, och påyrkas en skyndsam utredning av frågan.

I den mån en begränsning måste ske av antalet studerande för doktorsexamen — och detta anses i propositionen i vissa fall bli ofrånkomligt — är det uppenbart att principerna för urvalet måste övervägas mycket noga och tillämpningen av dem kontinuerligt övervakas. Utskottet finner inte anledning till erinran mot att universitetskanslersämbetet får i uppdrag att utforma reglerna och förutsätter att ämbetet även sedan urvalsförfarandet reglerats har sin uppmärksamhet på frågan. Utskottet avstyrker alltså nu ifrågakarande yrkande i motionerna I: 991 och II: 1132.

I samma motioner hemställes om ett uttalande av riksdagen om att utrymme i undervisningen bör beredas även för den som vill bedriva studier utan att vara antagen som doktorand. Enligt utskottets mening bör dylika extra studerande inte tas emot om detta leder till att man måste ta i anspråk något av den undervisnings- och handledningsvolym, som är avsedd för doktoranderna. Någon anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande om de övriga fall, som kan förekomma, finns det enligt utskottets mening inte, och utskottet avstyrker därför motionerna I: 991 och II: 1132 i denna del.

Den nya forskarutbildningen förutsätter en intensifiering av undervisningen och handledningen. Detta är bakgrunden till ett uttalande i motionerna I: 987 och II: 1134 om att handledarens möjligheter att påverka forskaren och hans verksamhet inte får bli för stora. Forskaren måste själv få välja avhandlingsämne och inom ramen för tillgängliga resurser kunna utveckla forskningsmetoder. Vad som sålunda anförts om doktorandernas frihet bör enligt motionärerna ges till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet är medvetet om att det i relationerna mellan handledare och doktorander kan uppkomma problem av den art som motionärerna haft i tankarna. Några riktlinjer för hur man skall komma till rätta med dylika fall kan dock inte ges och utskottet, som vill understryka att det nya utbildningssystemet förutsätter samverkan mellan doktoranden och hans handledare, anser sig därför inte böra biträda ifrågakarande motionsyrkande.

Den i propositionen föreslagna utbildningsreformen avses träda i kraft den 1 juli 1969. I motionen II: 1139 påyrkas ett uppskov så att in-

stitutionerna och de yngre forskarna själva kan medverka i utformningen av förslag till studieplaner, varigenom flexibilitet i studietiden medges. Utskottet finner inte att i motionen anförts tillräckliga skäl för det begärda uppskovet och avstyrker därför yrkandet härom.

Som framgått i det föregående innehåller propositionen förslag till beslut bl. a. om resurser för en första etapp av reformen och förutsätter att takten i det fortsatta reformarbetet får prövas i det årliga budgetarbetet. Anslagsfrågan har tilldragit sig stort intresse. I motionerna I: 990 och II: 1131 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om ökade resurser till forskarutbildning och forskarhandledning efter skyndsam analys, genom berörda myndigheters försorg, av det reella resursbehovet. Ett riksdagsuttalande om att en fortsatt successiv ökning av resurserna för handledning inom forskarutbildningen är ofrånkomlig önskas i motionerna I: 991 och II: 1132 och samtidigt påyrkas en utredning med uppgift att planera för en dylik ökning. I motionerna I: 987 och II: 1134 uttalas tvekan om huruvida de föreslagna resurserna är tillräckliga, dock utan att något yrkande ställes. I motionen II: 1139 slutligen hemställes att riksdagen uppdrar åt Kungl. Maj:t att på grundval av diskussion med och synpunkter från de direkt berörda vid universiteten återkomma med konkreta förslag rörande resursfördelningen, varvid forskarutredningens förslag om en fast relation mellan doktorander och handledare i princip bör accepteras.

Vad först angår sistnämnda yrkande finner utskottet i likhet med departementschefen det inte vara lämpligt att reglera handledningsgruppens storlek.

Utskottet får därefter beträffande övriga, nu redovisade motionsyrkanden i resursfrågan framhålla att samtliga dessa, oavsett formuleringarna, egentligen synes åsyfta att riksdagen i någon form skall ge uttryck åt uppfattningen, att de resurser som nu föreslås är otillräckliga. Utskottet vill därför understryka dels att den föreslagna reformen förutsättes genomförd etappvis och att de resurser som nu föreslås alltså gäller en första etapp, dels att det är i det årliga budgetarbetet man har att pröva i vilken takt man under kommande år kan öka resurserna. Med hänsyn till det sagda finner utskottet att det inte finns någon anledning för riksdagen att nu göra något uttalande om den fortsatta successiva ökningen av handledningsresurserna. Yrkandet härom i motionerna I: 991 och II: 1132 avstyrkes därför. Vidare är det utskottets mening att resursfrågan i vanlig ordning bör beredas av de anslagsäskande myndigheterna. Någon anledning att i stället lägga denna arbetsuppgift på en sakkunnigutredning kan utskottet inte anse föreligga, och yrkandet härom i samma motioner avstyrkes därför också. Vad så gäller yrkandet i motionerna I: 990 och II: 1131 om förslag om ökade resurser efter analys av resursbehovet gäller detta enligt ordalydelsen inte något annat än vad som kan emotses i form av förslag av Kungl. Maj:t, eftersom förslagen i propositionen i fråga om resurserna endast innebär en första etapp. Utskottet kan inte finna att riksdagen hos Kungl. Maj:t bör hemställa om ett dylikt förslag och avstyrker därför yrkandet. Detsamma gäller yrkandet i motionen II: 1139 om förslag rörande resursfördelningen.

Direkta förslag om höjningar beträffande de båda i propositionen föreslagna anslagen framställs endast i motionerna I: 991 och II: 1132. Beträffande anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m. föreslås en ökning utöver Kungl. Maj:ts förslag med det belopp som erfordras för ytterligare 20 tjänster som extra ordinarie forskarasistent. Under anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning föreslås anvisande av 4 400 000 kr. eller 1 milj. kr. utöver vad som föreslagits i propositionen.

Utskottet, som vill framhålla att Kungl. Maj:ts förslag i fråga om resurser för forskarutbildning dels i statsverkspropositionen och dels i nu förevarande proposition sammanlagt innebär inte oväsentliga förstärkningar, anser sig inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag i fråga om de båda anslagen. Motionsyrkandena avstyrkes därför.

I propositionen föreslås beträffande studiefinansieringen bl. a. att de nuvarande licentiand- och doktorandstipendierna skall ersättas av nya doktorandstipendier som utdelas för ett år i sänder och får innehas av en doktorand under sammanlagt högst fyra år. Övergången förutsättes ske den 1 juli 1969 i fråga om stipendier, som då är lediga, och sedan efterhand som ytterligare stipendier blir lediga. Den som innevarande läsår innehar licentiand- eller doktorandstipendium enligt hittillsvarande regler och som kommer i fråga till förlängt innehav av stipendium får enligt propositionen välja mellan att även i fortsättningen få stipendium enligt det gamla systemet eller att gå över till det nya. Övergången bör ske samtidigt som vederbörande går över till den nya studieordningen.

Maximeringen av den tid under vilken doktorandstipendium skall få innehas kritiserats i motionerna I: 990 och II: 1131 samt I: 991 och II: 1132. Stipendium bör enligt förstnämnda båda motioner utgå under den tid som ansvarigt lokalt organ anser erforderlig för doktorsexamen och enligt sistnämnda båda motioner under hela den tid som beräknas åtgå för erhållande av doktorsexamen.

Utskottet anser det för sin del av flera skäl vara mycket viktigt att man i princip håller fast vid en maximitid av fyra år för innehav av stipendium. Ett av skälen är att den begränsade tillgången på stipendier har som konsekvens att varje förlängning för en doktorand i princip reducerar stipendiemöjligheterna för en annan. Utskottets ståndpunkt utesluter dock inte att dispens bör kunna meddelas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer. Däremot kan utskottet inte tillstyrka att de blivande bestämmelserna i ämnet ger möjlighet till den större flexibilitet som åsyftas i motionerna I: 990 och II: 1131 samt I: 991 och II: 1132. Dessa avstyrkes därför såvitt nu är i fråga.

Många äldre licentiander och doktorander kan inte utan betydande olägenheter gå över till den nya studieordningen framhålles det i motionerna I: 991 och II: 1132. Detta jämte det förhållandet att de nya doktorandstipendierna inte kan tilldelas dem som följer den gamla studieordningen gör att en mycket besvärlig situation kan uppkomma för äldre, nästan färdiga licentiander och doktorander, som ännu inte erhållit stipendium enligt hittillsvarande regler.

Motionärerna hemställer om ett riksdagsuttalande av innebörd att dessa äldre studerande under en övergångstid inte bör tvingas att gå över till det nya systemet.

Utskottet är medvetet om de problem som motionärerna pekar på men också både om svårigheten att finna en lösning, som tillgodoser dessa äldre studerande, bl. a. därför att antalet lediga stipendier till en början kommer att vara mycket begränsat, och om att det är ett väsentligt intresse att övergången till den nya studieordningen sker så snabbt och i så stor utsträckning som möjligt. Utskottet vill emellertid peka på att departementschefen förklarat sig avse att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser som skall möjliggöra en mjuk övergång till det nya systemet för studiefinansieringen. Vid utformandet av dessa bestämmelser bör även det nu behandlade problemet beaktas.

I motionen II: 1139 hemställes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om ett system för finansiering av doktorandstudierna som dels befriar den studerande från behov av lån, dels gör det möjligt för honom att, om han så vill, bedriva sina studier jämsides med annan verksamhet. Utskottet avstyrker detta yrkande.

Forskarutredningens principiella överväganden och konkreta förslag till reformerad forskarkarriär har mött stark kritik från remissinstansernas sida. Departementschefen har med hänsyn härtill inte funnit tillräckliga skäl för en genomgripande omstrukturering av tjänstesystemet vid universitet och högskolor utan föreslår endast vissa jämkningar inom ett i huvudsak oförändrat tjänstesystem.

Med den ståndpunkt som intagits i propositionen kommer den nuvarande otryggheten på docentnivån inte att elimineras, uttalas det i motionerna I: 990 och II: 1131. Visserligen föreslås en utvidgad möjlighet till förlängning av docentförordnande men varken detta eller den av departementschefen påpekade möjligheten att växla mellan anställning inom universitetsorganisationen och tjänst inom annan offentlig eller enskild verksamhet innebär enligt motionärerna att docenterna får någon som helst trygghet i detta begrepps gängse betydelse. Motionärerna framhåller att möjligheterna att utanför universitetens erhålla tjänster med forskningsuppgifter inom vissa områden är mycket begränsade och hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en skyndsam översyn av forskarkarriären. Även i motionerna I: 987 och II: 1134 påyrkas en utredning om forskarkarriären. Motionärerna framhåller särskilt att karriären bör anpassas till den nya forskarutbildningen och medge ett bibehållande av forskningsvolymen i minst nuvarande omfattning.

Utskottet vill för egen del först understryka vad som anförts i propositionen om att forskartjänsterna vid universitet och högskolor endast utgör en av flera karriärvägar för forskarna, vilket gör att växlingar mellan anställning inom universitetsorganisationen och på annat håll bör vara inte bara tänkbara utan normala och önskvärda företeelser. Samtidigt är utskottet medvetet om att stora svårigheter möter då det gäller att konstruera universitetstjänsterna på ett sådant sätt att dylika växlingar i anställningen — i båda riktningarna — underlättas och

även om att tillgången på forskartjänster utanför universiteten växlar från område till område. Det är också så att det är svårt att i rimlig grad tillgodose den enskildes anspråk på trygghet utan att det byte av tjänst innehavare som motiveras av forskningens intresse försvåras eller försenas. Utskottet anser att det finns skäl att man, allteftersom erfarenhet vinnes av det nya systemet, fortsatt överväger frågan om forskarkarriärens utformning. Denna utskottets uppfattning bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t utan att uttala sig om formen för en översyn. Någon ytterligare åtgärd med anledning av de nu förevarande motionsyrkandena anser sig utskottet inte böra föreslå.

I många av de motioner som väckts med anledning av propositionen har föreslagits olika förändringar beträffande professurer och andra forskartjänster. I fråga om åtskilliga av dessa yrkanden anser utskottet, med hänsyn till vad som nyss anförts om fortsatta överväganden beträffande forskarkarriären, att det inte erfordras någon åtgärd från riksdagens sida. Detta gäller yrkandet i motionerna I: 990 och II: 1131 om en översyn av professorernas uppgifter m. m., i motionerna I: 991 och II: 1132 om inrättande av särskilda forskarprofessurer, i motionerna I: 985 och II: 1136 om ökad anställningstrygghet för docenter samt i motionerna I: 986 och II: 1133 om sexårsförordnanden för docenter och om förändring av samtliga forskardocenttjänster och vissa docenttjänster till ordinarie tjänster som biträdande professor. I konsekvens med utskottets ståndpunkt till sistnämnda yrkande avstyrkes yrkandet i samma motioner om ett anslag av 3 milj. kr.

I den flera gånger omnämnda utredning som yrkas i motionerna I: 991 och II: 1132 avses ingå även en undersökning av möjligheterna att i ökad utsträckning avlasta forskarna genom biträde av kvalificerad personal. Utskottet konstaterar att en utveckling i den angivna riktningen redan påbörjats och finner det önskvärt att den fortsättes. Någon framställning till Kungl. Maj:t om utredning härvidlag synes inte erforderlig och utskottet avstyrker därför nu ifrågasvarande motionsyrkande.

I propositionen uttalas att tjänstetiteln för de nuvarande tjänsterna som laborator, observator, preceptor och prosector och vissa andra tjänster på samma nivå bör ändras till biträdande professor. Denna titel anses i motionerna I: 987 och II: 1134 vara mindre tillfredsställande. Motionärerna hemställer om ett uttalande att laboratorerna i fortsättningen skall benämnas professorer. Även utskottet anser att titeln biträdande professor inte är tillfredsställande men vill, i brist på en mera adekvat benämning, inte göra några invändningar mot att den kommer till användning. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet men vill tillägga att titelfrågan lämpligen kan tas upp i de överväganden om forskarkarriären som utskottet uttalat sig för.

Det i motionerna I: 985 och II: 1136 framställda yrkandet att vissa kliniska lärare också skall benämnas biträdande professor avstyrkes eftersom, enligt vad utskottet inhämtat, för innehav av ifrågasvarande befattningar inte krävs samma kompetens som för innehav av laboratorstjänst.

Med anledning av det i motionerna I: 989 och II: 1135 framställda yrkandet om ett riksdagsuttalande om att även universitetslektorerna bör tas i anspråk för handledning inom den nya forskarutbildningen får utskottet erinra om att det redan nu förekommer att universitetslektorer, som har erforderlig kompetens, utnyttjas för handledning, vilket möjliggöres genom att deras arbetsuppgifter i viss utsträckning förs över på annan personal. En helt annan sak är att, som motionärerna åsyftar, lektorernas tjänstgöringsskyldighet förändras till att omfatta också viss forskarhandledning. Utskottet finner inte vad som anförts i motionerna utgöra tillräckligt stöd för en dylik åtgärd och avstyrker därför dessa.

Beträffande forskarassistenterna slutligen uttalas i propositionen att fördelningen av dylika tjänster är ojämn. Vid vissa fakulteter finns tjänstetypen över huvud taget inte. En successiv ökning av antalet dylika tjänster förutsättes emellertid ske under de närmaste åren. Vidare uttalas att forskarassistenttjänster i fortsättningen bör finnas även vid de humanistiska fakulteterna. I anslutning härtill påyrkas i motionerna I: 988 och II: 1138 ett uttalande av riksdagen om att dylika tjänster skall inrättas vid alla fakulteter som önskar sådana. Utskottet, som vill påpeka att det inte finns något uttalande i propositionen som antyder att tjänstetypen inte skall kunna finnas vid alla fakulteter, finner inte tillräckliga skäl att föreslå riksdagen att göra det önskade uttalandet och avstyrker därför motionerna.

Utskottet som inte i vidare mån än som framgått av det föregående funnit anledning till särskilda uttalanden med anledning av propositionen hemställer

1. att riksdagen beträffande studietiden för avläggande av doktorsexamen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 987 och II: 1134, I: 990 och II: 1131, I: 991 och II: 1132 samt II: 1137, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, godkänner vad som förordats i statsrådsprotokollet,

2. att riksdagen beträffande assistenters och amanuensers studietid för avläggande av doktorsexamen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 991 och II: 1132, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som förordats i statsrådsprotokollet,

3. att riksdagen

- a. avslår motionerna I: 990 och II: 1131 i vad de avser en obligatorisk licentiatexamen,

- b. avslår motionerna I: 991 och II: 1132 i vad de avser utredning och förslag beträffande det fortsatta reformarbetet i fråga om behovet och konstruktionen av en mellanexamen,

4. att riksdagen beträffande tidpunkten för ikraftträdandet av nya bestämmelser för forskarutbildning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 1139, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som förordats i statsrådsprotokollet,

5. att riksdagen beträffande äldre licentianders och doktoran-

ders övergång till det nya utbildningssystemet med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 991 och II: 1132, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som anförts i statsrådsprotokollet,

6. att riksdagen beträffande utrymme i undervisningen för den som vill bedriva studier utan att vara antagen till doktorand med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 991 och II: 1132, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som förordats i statsrådsprotokollet,

7. att riksdagen beträffande den tid under vilken doktorandstipendium enligt det nya systemet skall få innehas med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 990 och II: 1131 samt I: 991 och II: 1132, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänner vad som anförts i statsrådsprotokollet,

8. att riksdagen beträffande förordnandetidens längd för docenter och möjligheten att erhålla omförordnanden med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 985 och II: 1136 samt I: 986 och II: 1133, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänner vad som anförts i statsrådsprotokollet,

9. att riksdagen avslår motionerna I: 986 och II: 1133 om förändring av samtliga forskardocenttjänster och vissa docenttjänster till ordinarie tjänster som biträdande professor samt om anvisande av medel för täckande av kostnaderna för en dylik förändring,

10. att riksdagen avslår motionerna I: 985 och II: 1136 i vad de avser ändrad tjänstebenämning för kliniska lärare,

11. att riksdagen beträffande ändring av tjänstebenämningen för laboratorer m. fl. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 987 och II: 1134, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som anförts i statsrådsprotokollet,

12. att riksdagen beträffande utnyttjandet av universitetslektorer i forskarhandledningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 989 och II: 1135 godkänner vad som anförts i statsrådsprotokollet,

13. att riksdagen avslår motionerna I: 988 och II: 1138 om inrättande av forskarassistenttjänster,

14. att riksdagen avslår motionerna I: 991 och II: 1132 i vad de avser inrättande av forskarprofessurer,

15. att riksdagen godkänner de riktlinjer i övrigt för forskarutbildning och forskarkarriär m. m. som förordats i statsrådsprotokollet,

16. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om grupplivförsäkring för innehavare av doktorandstipendium,

17. att riksdagen i anledning av motionerna I: 987 och II: 1134 samt I: 990 och II: 1131, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet anfört om fortsatta överväganden i fråga om forskarkarriären,

18. att riksdagen avslår motionerna I: 987 och II: 1134 i vad de avser doktorandernas frihet att välja avhandlingsämne och forskningsmetoder,

19. att riksdagen avslår motionerna I: 990 och II: 1131, I: 991 och II: 1132 samt II: 1139, samtliga motioner i vad de avser utredning och förslag om resurserna för forskarutbildningen, ävensom motionerna I: 991 och II: 1132, i vad de avser ett uttalande att en fortsatt successiv ökning av nämnda resurser är ofrånkomlig,

20. att riksdagen avslår motionerna I: 990 och II: 1131 i vad de avser en översyn av professorernas uppgifter inom utbildning och forskning samt arbetsförhållanden,

21. att riksdagen avslår motionerna I: 991 och II: 1132 i vad de avser utredning och förslag beträffande det fortsatta reformarbetet i fråga om metoderna för urvalet av studerande och avlastande av forskarna genom biträde av kvalificerad personal m. m.,

22. att riksdagen avslår motionen II: 1139 i vad den avser förslag till studiefinansiering,

23. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 991 och II: 1132, i vad de avser medelsanvisningen, för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar

a. till *Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m.* ett förslagsanslag av 3 878 000 kr.,

b. till *Särskilda åtgärder för forskarutbildning* ett anslag av 3 400 000 kr.,

24. att riksdagen till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 212 000 kr.

Stockholm den 9 maj 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 95.

Reservationer

1. beträffande *studietiden för avläggande av doktorsexamen* av herrar Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Nyman (fp), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Wirtén (fp), Bohman (m), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Sjönell (cp) och Westberg i Ljusdal (fp) som anser att utskottet bort uttala sig för att en större variation i studietidens längd medges än som förutsatts i propositionen och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »i forskarutbildningen» bort ha följande lydelse:

»Med anledning av de nu redovisade motionsyrkandena får utskottet i princip uttala sin anslutning till propositionens uppfattning att doktorsexamen normalt skall kunna nås på fyra år efter en grundutbildning av viss omfattning men samtidigt understryka att tidsangivelsen 'normalt fyra år' givetvis måste innebära att även längre studietider förutsättes kunna förekomma.

Det har i motionerna med rätta framhållits en rad skäl för att man, utan att uppge fyraårsregeln, bör ha möjlighet att relativt generöst bedöma de fall som kan väntas uppkomma, då doktorander önskar ta utbildningsresurser i anspråk längre tid än fyra år. Redan svårigheten att göra en realistisk tidsplan för en individuell utbildning är ett dylikt skäl, framför allt därför att i denna utbildning som ett väsentligt inslag ingår ett vetenskapligt avhandlingsarbete, vars omfattning och svårighet det måste vara mycket vanskligt att bedöma i förväg. Förhållandena varierar väsentligt från ämne till ämne, och även inom det enskilda ämnet är givetvis möjligheterna att hålla sig inom en fixerad tidsram mycket olika beroende på val av avhandlingsämne. Till de variabla faktorerna hör också den enskilde forskarens personliga läggning som man måste ta hänsyn till, om man inte åsyftar en mycket långtgående — och enligt utskottets mening klart olämplig — standardisering. Med en hård bundenhet till tidsregeln riskerar man både en försämring av den forskning som doktoranderna bedriver och en minskning av den totala forskningsvolymen.

Även om fyraårsregeln uppställs som ett riktmärke, vilket alltså utskottet också anser lämpligt, måste en mycket större flexibilitet medges än som förutsättes i propositionen. En alldeles särskild anledning härtill har man under övergångstiden innan det nya systemet är helt genomfört och erfarenheter vunnits. Utskottet tänker härvid på osäkerheten i bedömningen av hur stort antal doktorander man kan räkna med vid den resurstilldelning som nu förutsättes, på ovissheten om hur man, ämne för ämne, kommer att bedöma behovet av handledning och vilka resurser man kommer att ha att tillgodose detta behov osv.

Vad utskottet anfört om studietidens längd bör gälla som riktlinjer för utformningen av blivande bestämmelser och för tillämpningen av dessa. Riksdagens beslut bör utformas i enlighet härmed.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen beträffande studietiden för avläggande av doktorsexamen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 987 och II: 1134, I: 990 och II: 1131, I: 991 och II: 1132 samt II: 1137, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, godkänner vad utskottet förordat,»

2. beträffande *assistenters och amanuensers studietid för avläggande av doktors-examen* av herrar Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Nyman (fp), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Wirtén (fp), Bohman (m), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Sjönell (cp) och Westberg i Ljusdal (fp) som anser att utskottet bort uttala sig för att en större variation medges än som förutsatts i propositionen och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 6 börjar med »I motionerna» och på s. 7 slutar med »denna del» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 991 och II: 1132 har hemställts bl. a. om ett uttalande av riksdagen om att möjlighet bör finnas för innehavare av assistent- och amanuens tjänst till en i vissa fall mer än ettårig förlängning av den eljest fyraåriga utbildningen. Yrkandet är föranlett av ett uttalande i propositionen om att det bör bli möjligt att begränsa studietidsförlängningen för dessa kategorier till ett år. Utskottet delar motionärernas uppfattning att man måste räkna med en större flexibilitet än som förutsatts i propositionen. Den variation i arbetsförhållandena för olika tjänsteinnehavare som man har att räkna med gör det omöjligt att fastställa en bestämt fixerad tidsram. Denna utskottets uppfattning bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen beträffande assistenters och amanuensers studietid för avläggande av doktorsexamen i anledning av motionerna I: 991 och II: 1132 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

3. beträffande införandet av en *mellanexamen* av herrar Ottosson (m), Wallmark (m), Bohman (m) och Nordstrandh (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 7 börjar med »Utskottet finner» och på s. 8 slutar med »utskottet detta» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser att remissbehandlingen av forskarutredningens förslag visat att det finns starka önskemål om en mellanexamen. Åtgärder bör därför snarast vidtas för att tillgodose avnämningens på denna punkt. Utskottet, som alltså med detta ansluter sig till tanken på en mellanexamen, är dock icke berett att nu ta ställning till hur en dylik examen skall utformas utan finner viss ytterligare utredning i frågan erforderlig. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna I: 990 och II: 1131 samt I: 991 och II: 1132, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.»

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av motionerna I: 990 och II: 1131 samt I: 991 och II: 1132, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om införande av en mellanexamen,»

4. beträffande *resurserna för den föreslagna reformens genomförande* av herrar Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Nyman (fp), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Wirtén (fp), Bohman (m), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Sjönell (cp) och Westberg i Ljusdal (fp) som anser att utskottet bort uttala sig för en ökning av resurserna och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 9 som börjar med »Utskottet får» och slutar med »rörande resursfördelningen» bort ha följande lydelse:

»Utskottet får därefter beträffande övriga, nu redovisade motionsyrkanden i resursfrågan framhålla att samtliga dessa, oavsett formuleringarna, egentligen synes åsyfta att riksdagen i någon form skall ge uttryck åt uppfattningen, att de resurser som nu föreslås är otillräckliga. Utskottet delar denna uppfattning. Om man under loppet av några få år — vilket det är fråga om eftersom licentiatexamen och disputationen för nuvarande doktorsgrad inte skall förekomma efter den 1 juli 1971, respektive 1974 — skall genomföra en total övergång till det nya utbildningssystemet med starkt utökad handledning och väsentlig studietidsförkortning erfordras det en verklig satsning på utbildningsresurserna. Detta gäller fastän den nya doktorsexamen ligger på en annan nivå än den nuvarande doktorsgraden och även om, som departementschefen uttalat, en begränsning av antalet studerande i vissa fall kan bli ofrånkomlig. Antalet personer under forskarutbildning kommer att bli så stort och deras behov av handledning i jämförelse med vad som nu erbjuds så betydande att det inte kan undgås att behovet av resurser blir stort. En omsorgsfull analys av detta behov är ofrånkomlig så att riksdagen under nästa och därpå närmast följande år kan fatta beslut om den resurstilldelning som behövs för att reformen skall bli vad den är avsedd att vara. Denna utskottets uppfattning bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.»

deis utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

»19. att riksdagen i anledning av motionerna I: 990 och II: 1131, I: 991 och II: 1132 samt II: 1139, samtliga motioner i vad de avser utredning och förslag om resurserna för forskarutbildningen, ävensom med bifall till motionerna I: 991 och II: 1132, i vad de avser ett uttalande att en fortsatt successiv ökning av nämnda resurser är ofrånkomlig, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

5. beträffande *medelsanvisningen för nästa budgetår* av herrar Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Nyman (fp), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Wirtén (fp), Bohman (m), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Sjönell (cp) och Westberg i Ljusdal (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 10 som börjar med »Utskottet som» och slutar med »avstyrkes därför» bort ha följande lydelse:

»Utskottet har den bestämda uppfattningen att de ökade resurser som föreslås i propositionen inte är tillräckliga även om det nu endast är fråga om en första etapp. Vad som föreslås i anslagshänseende är i själva verket, om man ser det i relation till det uppställda målet att införa en helt ny forskarutbildning och förbättra forskarkarriären, så litet att det finns risk att reformen stannar på papperet. Utskottet tillstyrker därför de i motionerna I: 991 och II: 1132 framförda förslagen om en höjning utöver Kungl. Maj:ts förslag dels av anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m. med vad som erfordras för ytterligare 20 tjänster som forskarassistent, vilket av utskottet beräknas till 1 100 000 kr., dels av anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning med 1 000 000 kr.»

dels utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

»23. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 991 och II: 1132, i vad de avser medelsanvisningen, för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar

a. till *Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m.* ett förslagsanslag av 4 978 000 kr.,

b. till *Särskilda åtgärder för forskarutbildning* ett anslag av 4 400 000 kr.»

6. beträffande *utnyttjandet av universitetslektorer i forskarhandledningen* av herr Nordstrandh (m).